

2025 m. lapkričio 3 d. Lietuvos Respublikos Prezidentui VALDUI ADAMKUI – 99-eri.

Prezidento giminės, gyvenusios
Žemaitijoje, genealoginis tyrimas

Janina PAPLAUSKAITĖ-
LEONAVIČIENĖ

Žemaitijoje gyvenusios Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus giminės genealoginis tyrimas atskleidžia ne tik jo protėvių vardus, statusus ir titulus, gyvenimo pasiekimus, ligas, bet ir giminės ilgaamžiškumą, kurį JE Valdas Adamkus paveldėjo iš savo mylimos Šiaulių močiutės – bajoraitės Marijos Bichnevičiūtės Adamkavičienės (1873–1971).

BAJORŲ ADAMKAVIČIŲ GENEALOGIJA

Prezidentas Valdas Adamkus yra kilęs iš bajorų Adamkavičių giminės, kurios seniausi protėviai minimi nuo XVI a. pradžios (Adamkavičių giminės herbas *Vadvicas*). Tai buvusi įtakinga ir turtinga giminė, valdžiusi kelias dešimtis dvarų, daugiausiai – Žemaitijoje. Remiantis lenkų istoriko Gžegožo Blaščiko (lenk. *Grzegorz Blaszyk*) surinktais duomenimis, dauguma Adamkavičių neturėjo vyriškos lyties palikuonių ir savo dvarus paskirstė dukroms kaip kraitį arba buvo bevaikiai ir turtus testamentu paliko vienuolynui ar bažnyčioms. Tokiu būdu Žemaitijos giminės šaka smulkėjo. Ne visi Adamkavičiai XIX a. viduryje sugebėjo pasitvirtinti bajorystėje, tačiau iš tyrimų matosi, kad tai buvo bajoriškas tradicijas ir ryšius palaikiusi giminė, kurios atstovai, net tapę valstiečiais, siekė mokslo, tapo žinomais žmonėmis.

Adamkavičių
giminės herbas
Vadvicas

RASEINIAI

Iki šiol buvo žinomi Prezidento tėvai Ignas ir Genovaitė Baicevičiūtė, seneliai Liudvikas ir Marija Bichnevičiūtė ir proseneliai Antanas ir Anelė Jovaišaitė. Antanas su Anele įrašyti sūnaus Liudviko santuokos Šiaulių RKB metrikoje (1893-06-26) su bajoraite Marija Bichnevičiūte. Liudviko tėvų statusas – Raseinių miestiečiai. Pirmą kartą Antanas Adamkavičius Raseiniuose paminėtas 1878 m. naujai į miestą atvykusiųjų sąrašuose. Juose nurodoma, kad Bonifaco sūnus Antanas Adamkavičius su žmona Anele, sūnumi Liudviku ir dukra Juzefa pervedami iš Telšių apskr., Židikų valsč., Kentaučių valstiečių bendruomenės į Raseinių miesto valstiečių bendruomenę su pastovia gyvenamąja vieta Raseinių mieste. Šis dokumentas labai svarbus dėl kelių priežasčių: paminėtas Antano tėvavardis Bonifacas, ir tai, kad Antano valstietiška „registracijos“ vieta – Židikų valsčius, kuriame yra Pikelių parapija, iš kurios, kaip jau man buvo žinoma anksčiau, yra kilęs generolas Edvardas Adamkavičius, apie giminystę su kuriuo yra ne kartą minėjęs JE V. Adamkus. Raseiniuose Adamkavičiai 1882 m. spalio 3 d. palaidojo 23 m. amžiaus dukrą Juzefą, sirgusią džiova. 1882 m. balandžio 18 d., būdama 50 metų amžiaus, nuo vėžio mirė Anelė Jovaišaitė Adamkavičienė.

Našlys Antanas, gerokai pasijauninęs, po pusmečio vedė antrą kartą. Mirė Antanas 1896 m. balandžio 13 d. nuo plaučių uždegimo, sulaukęs 65

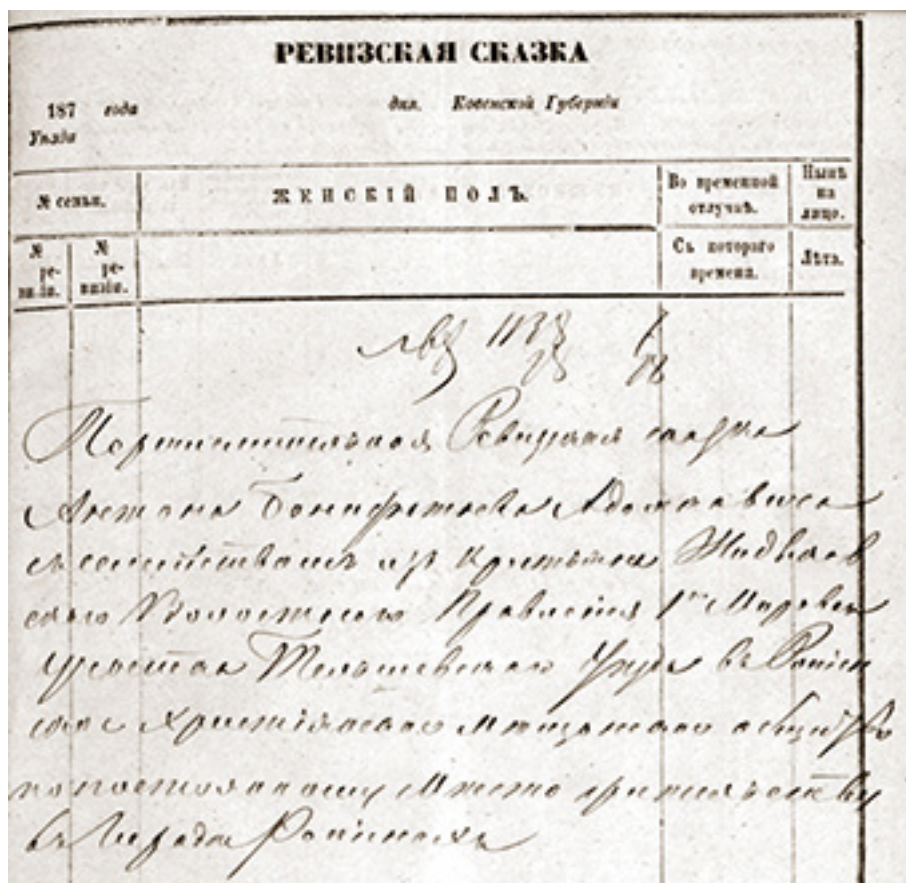

metų amžiaus, nors jo mirties metrikoje Raseinių bažnytinėje knygoje nurodytas 57 metų amžius. Tada jo marti Marija Bichnevičiūtė jau laukėsi pirmojo vaiko – Ignoto (Prezidento tėvo). Ignotas gimė Šiauliuose tų pačių metų spalio 21 d.

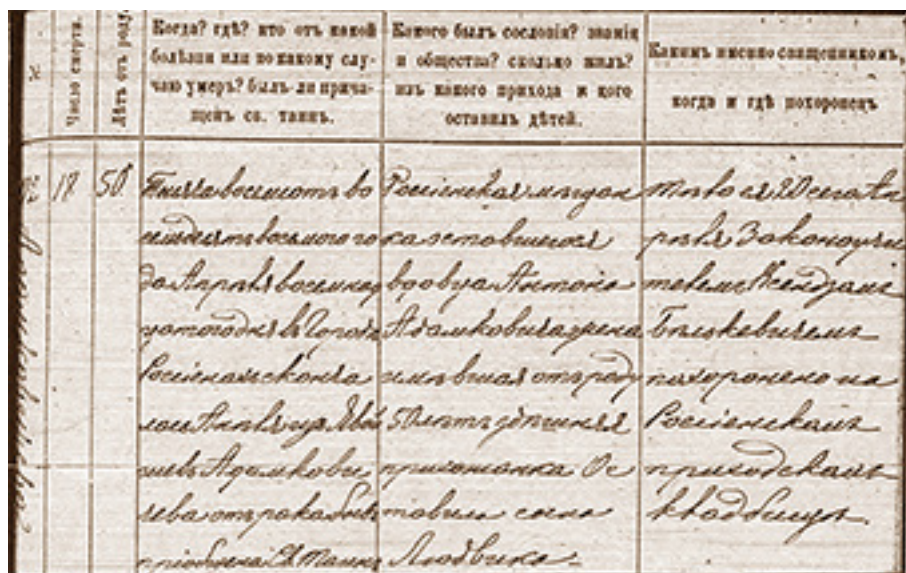
Pasak paties Prezidento, Šiaulių močiutė Marija buvo vienintelė Adamkavičių giminėje, kuri stengėsi palaikyti ryšį su juo, kai tėvų šeima iširo. Iš močiutės Marijos palikuo- nys paveldėjo ilgaamžiškumą. Ji pati mirė 1971 m., sulaukusi 98 metų amžiaus. Jos sūnus Ignas nugyveno 91 metus, duktė Filomena Tarulienė sulaukė 99 metų. Tik jauniausia Marijos duktė Janina Elžbieta Linkevičienė mirė 1943 metais tremtyje, Altajaus krašte, būdama tik 42 metų amžiaus.

PIKELIAI

Turėdama nuorodą į tolimesnę paieškos vietą ir retą Antano tėvavardį – Bonifacas, atsiverčiau Pikelių bažnytinės knygas. Pikeliai – nedidelis miestelis dabartinėje Mažeikių rajono savivaldybėje, prie pat Latvijos sienos. Čia pirmieji įrašai bažnytinėse knygose su Adamkavičių pavardėmis atsiranda tik 1850 metais. Kovo 5 d. Juozapas Adamkavičius vedė Marcijoną Beišinaitę, abu jaunuoliai – iš Pikelių, abu – valstietiško statuso. Tų pačių metų pabaigoje (spalio 25 dieną) Teofilis Adamkavičius vedė bajoraitę Oną Juchnevičiūtę. Juozapas ir Teofilis

Raseinių apskrities miestiečių, žydų reviziniai sąrašai 1863–1878 m., EAIS f. 1262, ap. 1, b. 83, l. 35

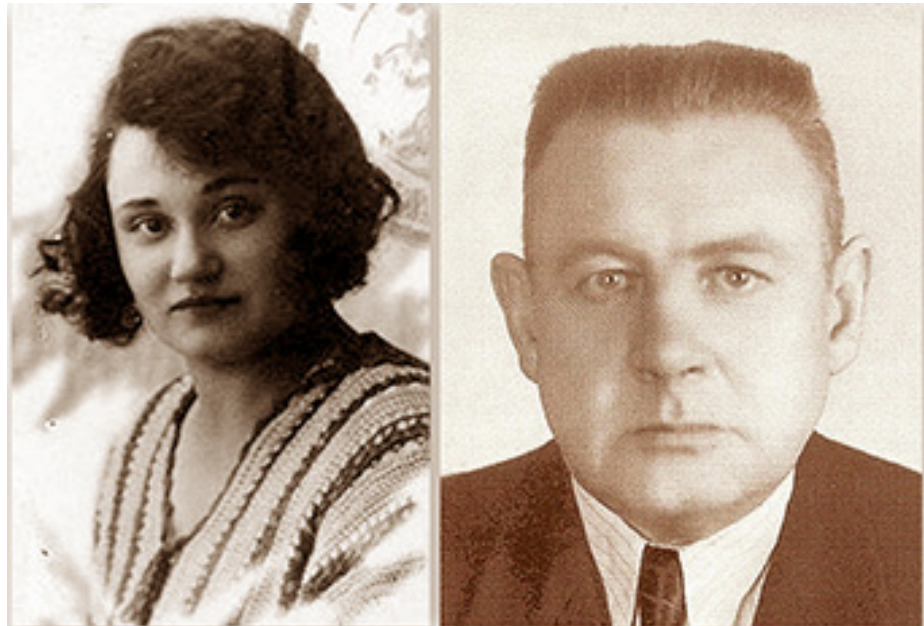
Anelės Jovaišaitės Adamkavičienės mirties metrika 1888-04-18 Raseinių RKB, EAIS f. 669, ap. 9, b. 52; b. 73; b. 98; b. 71

buvo broliai, kurių tėvas – mūsų ieškomas Bonifacas, o mama – Antanina Savickytė. 1854 m. vasario 18 d. šeimą sukūrė trečiasis brolis Liudvikas, vesdamas valstietę Teresę Valančiauskaitę. Jau gerokai vėliau už bajoro Everisto Pacevičiaus ištekojo vienintelė brolių Adamkavičių (Nukelta į 50 p.)

jaunėlė sesuo Marijona, o tuo tarpu 1856 m. liepos 4 d. ši pasaulį paliko motina Antanina Savickytė, Bonifaco Adamkavičiaus našlė, būdama 60 metų amžiaus, sirgusi džiova. Jos mirties metrikoje nurodyta, kad liko 4 sūnūs: Juozapas, Teofilis, Liudvikas, Antanas ir duktė Marijona.

Šioje metrikoje pirmą kartą paminėtas Bonifaco sūnus Antanas, nė karto nekrikštijęs brolių vaikų, neliudijęs jų vestuvėse. Kai šeima persikėlė gyventi į Pikelius, Antanui buvo apie 19 metų. Galimai jis iškeliavo uždarbiauti į Lybavą (dabar Liepoja, Latvija), kaip tik tuo metu sparčiai augantį uostą, į kurį patraukė ne vienas Žemaitijos jaunuolis ar mergina. Galbūt dėl šios priežasties nepavyko rasti nei Antano santuokos su Anele (apie 1858 m.), nei jo vaikų krikšto (Juzefos apie 1859 m., Liudviko apie 1861 m.) metrių.

Trys vyriausieji broliai ir sesuo Marijona Adamkavičiai visą laiką gyveno Pikelių parapijoje. Teofilis susilaukė devynių vaikų, tačiau išgyveno tik 3 dukras. Liudviko visi trys vaikai mirė kūdikystėje. Vienintelis Juozapas pratęsė Adamkavičių vyriškos linijos giminės medį, susilaukęs 8 vaikų, iš kurių 3 sūnūs sukūrė šeimą. Jo sūnus Vladislovas Antanas, gimęs 1853-05-26, vedė Petronėlę Švataitę. Du jų sūnūs – Pranciškus ir Eduardas (vėliau Edvardas) – įėjo į Lietuvos istoriją: pirmasis – vaistininkas ir Lietuvos Res-

JE Valdo Adamkaus tėvai (iš kairės): Genovaitė Baicevičiūtė (1903–1980) ir Ignas Adamkavičius (1896–1987). Skirtinguose dokumentuose Genovaitės pavardė užrašyta skirtingai (Raicevičiūtė arba Baicevičiūtė). Jos tėvų pavardės nurodytos taip pat skirtingos: Aleksandras Baicevičius ir Elena Pupkevičaitė (Genovaitės ir Igno Adamkavičiaus santuokos metrikoje Kauno Karmelitų šv. Kryžiaus bažnyčioje), ir Alexander von Raicewicz ir Elena Ogongczyk Zwolska – DP (Vokietija) stovyklos kortelėje

Antaninos Savickytės-Adamkavičienės mirties metrika 1856 m., Pikelių RKB mirties metrikų knygoje. EAIS f. 669, ap. 1, b. 1246, nr.37, l. 5

publikos Seimo narys, o antrasis kaip Lietuvos kariuomenės generolas.

Deja, vienas jų pasitraukė į Vakarus, kitas jėga buvo išvežtas į Rytus. Vaistininkas Pranas Adamkavičius mirė Sibiro tremtyje, generolas Edvardas su šeima emigravo į JAV.

Išklauskęs mano pasakojimo, JE Prezidentas atsiduso: „Kaži, ar yra dar likęs nors vienas Adamkavičius Pikeliuose?“

TRYŠKIAI

Iš kur į Pikelius XIX a. viduryje atkeliavo Adamkavičiai, kur jų ieškoti, kai Telšių vyskupijai tuo metu priklausė 167 bažnyčios? Genealoginis tyrimas – sudėtingas procesas. Kartais daug ką lemia įdirbis, per daug metų surinkta duomenų bazė, o kartais tiesiog intuicija. Prisiminiau, kad tyrinėdama savo protėvius, gyvenusius Tryškių ir Viekšnių parapijose, mačiau kažkur ten gyvenusius bajorus Adamkavičius. Geriausias paieš-

kos šaltinis – 1795 m. atliktas Šiaulių apskrities Tryškių seniūnijos visų gyventojų surašymas. Seniūnija buvusi labai didelė, apjungusi Tryškių, Laižuvos, Vieksnių, Raudėnų ir dalį Akmenės parapijų. Kaip tik Akmenės ir Vieksnių parapijų sankirtoje stovėjo Daubiškių dvaras ir jis turėjo karčemą. Štai toje karčemoje surašymo metu laikinai gyveno 50 metų amžiaus Simono sūnus Juozapas Adamkavičius su žmona Dorote (40 m.) ir seserimi Elžbieta (30 m.). Parašyta, kad gyvena laikinai, neturėdami šiuo metu kitos vietos.

Matomai, matininkas Adamkavičius tuo metu gavo naują paskyrimą ir, palikęs vaikus savo tėvams, persikėlė į Tryškių seniūniją. Paaikėjo, kad visa šeimyna vėliau apsigyveno Meškių bajorkaimyje – Jono Ivanausko Paragių dvaro kaimynystėje. Vyriausia Juozapo duktė Rozalija ištekojo už bajoro Kasparo Boguslovskio ir 1803 m. Daubiškių dvare susilaukė pirmagimio Antano, o kiti vaikai jau gimė Meškiuose. 1813 m. šiame bajorkaimyje mirė Juozapo motina, Simono našlė bajorė Liudvika Adamkavičienė (g. apie 1735 m.). Vyriausias Juozapo sūnus Vincentas su žmona Margarita gyveno Tryškių miestelyje. Jie vaikų nesusilaukė. Pats Juozapas su sūnumis Jonu ir Bonifacu bei dukterimi Pranciška jau gyveno savo Pelėdiškių vienkiamyje – Balsių dvaro kaimynystėje ant Virvytės upės kranto. Verta paminėti šio vienkiemio įsigijimo istoriją.

Wiel. Starostwa Trybskiego, Dworów:

	Lata	Lisze
	1795	1795
<i>u Karzemie Niemier mieszkanicy tym Ca-</i>		
<i>sawie. Dwygodzkiej.</i>		
<i>Jozeff. Symona syn Adamkiewicz</i>	50	
<i>użyczożona Dorota</i>	40	
<i>Siostra Elżbieta</i>	30	
<i>Parobek Stanisław Michał syn Zagary</i>	23	2
<i>Latare Dorota Czmi</i>		2

Šiaulių apskrities Tryškių seniūnijos dvarų, miestelių, raktų ir kaimų gyventojų 1795 m. reviziniai sąrašai. F. 515, ap. 15, b. 1105, l. 92–93

1811

Wiel. Starostwa Trybskiego, Dworów:

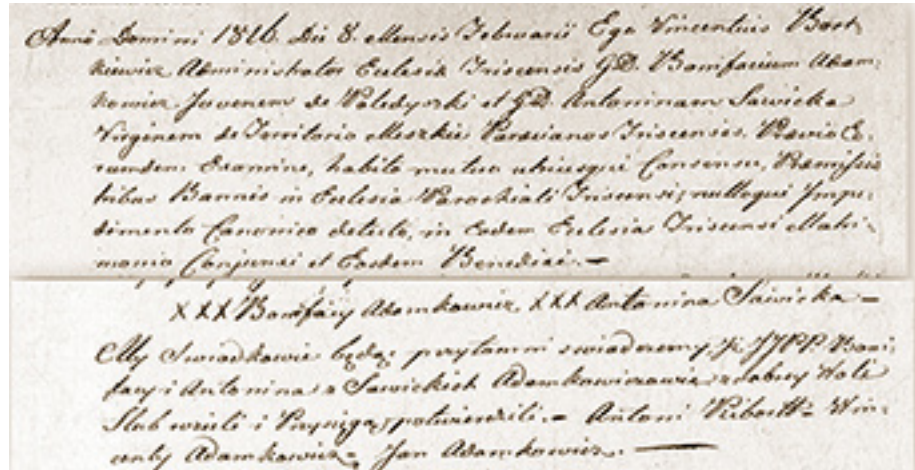
	Lata	Lisze
	1811	1811
<i>u Karzemie Niemier mieszkanicy tym Ca-</i>		
<i>sawie. Dwygodzkiej.</i>		
<i>Jozeff. Adamkiewicz Roman</i>	56	
<i>użyczożona Dorota</i>		
<i>Siostra Elżbieta</i>		
<i>Parobek Stanisław Michał syn Zagary</i>	23	2
<i>Latare Dorota Czmi</i>		2

Šiaulių apskrities parapijų bajorų 1811 m. reviziniai sąrašai. LVIA f. 515, ap. 15, b. 256, l. 159

XVIII a. pab. carinės Rusijos imperatorienė Jekaterina II Tučių dvarą ir didžiulį žemės plotą tarp Kapėnų, Tryškių, Užlieknės, Laižuvos ir Lec-kavos už palankumą caro valdžiai padovanojo vaivadais Ksaverui Cho-

(Nukelta į 52 p.)

minskiui. Šis prasiskolino. Po jo mirties (1809 m.) pagal eksdivizinio teismo 1811 m. kovo 8 d. dekretą už skolas Ksavero Chominskio turtas buvo padalintas kreditoriams (manoma, kad jų buvę net 101). To pasėkoje Tryškių seniūnijoje atsirado gausybė naujų dvarų-dvarelių, palivarkų, vienkienių ir užsienių. Pagal minėto eksdivizinio teismo sprendimą 6 valakai (128 ha) žemės šalia Balsių dvaro atiteko bajorui Juozapui Adamkavičiui. Taip Tryškių parapijoje atsirado nauja valda, pavadinta Pelėdiškių arba Balsių užsieniu. Dėl šios priežasties 1811 m. pabaigoje buvo atliktas papildomas Tryškių seniūnijos bajorų surašymas, iš kurio ir sužinome, kad Pelėdiškiuose apsigyveno kamaris (matininkas) Juozapas Adamkavičius su sūnumi kamariu Jonu (26 metų amžiaus) ir Bonifacu (24 metų amžiaus), gyvenančiu „prie tėvo, užsiimančiu ūkiu“. 1814m. pradžioje Jonas Adamkavičius į Pelėdiškius parsivežė šešiolikmetę bajoraitę Viktoriją Burbaitę. Gimus antram vaikui, Viktorija pasiligojo, sūnelis mirė ir Jonas su šeima persikėlė į Tryškių dvarą, kur buvo geresnės gyvenimo sąlygos, šalia – daktaras. Tačiau Viktorija, vos sulaukusi 20-ties metų amžiaus, mirė. Išgyvenusi jos dukra Zuzana Viktorija, sulaukusi vos 14 metų amžiaus, Tryškių mieste lyje, ištekėjo už bajoro Dzenoletos. Jos likimas panašus kaip ir motinos. Mirė nuo džiovos, būdama vos 23 metų

Bonifacio Adamkavičiaus ir Antaninos Savickytės santuokos 1816-02-08 įrašas Tryškių RKB santuokos metrikų knygoje, EAIS f. 669, ap. 1, b. 438, l. 667

Alfama	Patys	Motė	Tėvų: gėm? kiti i o tų? a šonų tėvų, vyktų tėvų: kiti o tų? kiti o tų?	Šakies: kiti o tų? kiti o tų? kiti o tų? kiti o tų?	Kiti o tų? kiti o tų? kiti o tų? kiti o tų?
III. 9. 10.	Antanas	Antanina	Antanas	Antanina	Antanina

Antano Lauryno Adamkavičiaus krikšto metrika Tryškių RKB krikšto metrikų knygoje 1831 m., EAIS f. 669, ap. 1, b. 688, nr. 111, l. 219

amžiaus, palikusi tris vaikus. Išgyveno tik vyriausias sūnus Teofilis, palikęs gretimame Šiaudinės kaime didelį būrį palikuonių.

Juozapas Adamkavičius, palaidojęs žmoną, taip pat apsigyveno Tryškių dvare ir 1819 m. vedė bajoraitę Malgoržata Batavičiūtę. Juozapas mirė 1830 m., būdamas 76 m. amžiaus.

Jo dukra Pranciška 1817 m. ištekėjo už bajoro Jono Buivydo ir taip pat išvyko iš Pelėdiškių.

Vienkiemyje gyventi liko tik Bonifacas, kuris 1816 m. vasario 8 d. vedė Meškių bajorkaimyje gyvenusią bajoraitę Antaniną Savickytę ir taip pat išvyko iš Pelėdiškių. Pirmasis sūnus gimė ir mirė Meškiuose. Nors pagal to meto įprastą praktiką tėvoniją paveldėdavo sūnus, tačiau į Pelėdiškius iš Meškių po vyro mirties tais pačiais 1816 m. persikraustė gyventi vyriausioji Adamkavičiūtė-Boguslovskienė su trimis vaikais. Ar Bonifacas gera valia jai užleido vienkiemį, ar tai buvo padaryta klasta? Daug pasako apie Boguslovskienę tas faktas, kad jai 1834 m. mirus, mirties metrikoje įrašyta „seniai netekusi palikuonių“, nors tuo metu Pelėdiškiuose jos vyriausia dukra Karolina Bytautienė laukėsi pirmagimio, kartu su ja gyveno jaunesnioji sesuo Petronėlė, o sūnus Antanas Boguslovskis, vedęs

valstietę ir palikęs namus, keliavo iš vienos vietos į kitą, nes jam Pelėdiškiuose vietos neatsirado. Panašus likimas ištiko ir Bonifacą su šeima, keliavusio iš parapijos į parapiją, susilaukusio dešimties vaikų vis kitoje vietoje. Penki iš jų mirė, penki išgyveno. Sūnus Antanas Laurynas (Valdo Adamkaus protėvis) gimė Tryškiuose 1831-08-09. Jį pakrikštijo į Tryškių dvarą po Vilniaus universiteto uždarymo namo grįžęs aštuoniolikmetis Aleksandras Moro – būsimasis grafo Mikalojaus Zubovo asmeninis sekretorius.

Paskutinė 1835 m. gimė duktė Marijona Rozalija. Tada pirmą kartą nurodytas Bonifaco Adamkavičiaus statusas – vienkiemininkas. Tai reiškia, kad Bonifacas dėl mums nežinomų priežasčių nepasitvirtino bajorystės. Mirė Bonifacas 1847-07-13 Šarkalnės vienkiemyje, buvusiame prie senojo Tryškių–Telšių vieškelio, sulaukęs 63 metų amžiaus. Jis paliko našlę Antaniną ir vaikus: Juozapą, Liudviką, Antaną ir dukterį Marijoną (mirties metrikoje nepaminėtas sūnus Teofilis, nors jis tikrai tuo metu buvo gyvas. Jis kartu su motina iškeliavo į Pikelius).

Tyrinėjimo metu labai rūpėjo sužinoti, kada Adamkavičių giminė prarado Pelėdiškius, nes užaugau šalia šio vienkiemio, žinojau, kad jame gyveno bajoro Gedvilo palikuonys. Vienkiemyje likusi Boguslovskienės duktė Bytautienė paskutinį vaiką Pelėdiškiuose pagimdė 1838 m.,

Telšių vyskupijos bažnyčių mirties metrikų sąrašų knyga

Nr.	Data imiercia.	Lata od srodemia.	Kiedy? pats? kio? a jokių choroby alio prapadim smert? apatny, lub nie SS. Sakramentami?	Jokio-byl powolnia i staty? jak dugo tyt, a jokių Paradi, i ja kich pogawil doci?	Od jokių minowicie Xpsta, kiody i glic pogrebiony?
63	13	63	Pob. Bonifacy Adamkavicz Owstacy Gledziszky Lata od smierci 63 Kiody? pats? kio? a jokių choroby alio prapadim smert? apatny, lub nie SS. Sakramentami?	Smiercil powolnia i staty? jak dugo tyt, a jokių Paradi, i ja kich pogawil doci?	Od jokių minowicie Xpsta, kiody i glic pogrebiony?

Bonifaco Adamkavičiaus mirties metrika 1847-07-13 Tryškių RKB mirties metrikų knygoje. E AIS f. 669, ap. 1, b. 1061, nr. 63, l. 533

čia jos sūnus 1839 m. ir mirė. Likusių trijų vaikų Bytautai susilaukė jau gyvendami gretimame Šiaudinės kaime (Papilės parapija) arba Meškių bajorkaimyje, o Pelėdiškiuose 1857 m. apsigyveno bajoras Aloyzas Gedvila. Dabar šis vienkiemis, nors ir seniai netekęs savo gražaus pavadinimo, iki šiol priklauso Gedvilų palikuoniui.

ŠALTINIAI

1. Grzegorz Błaszczyk, *Herbarz szlachty żmudzkiej*, t. 1, ADAMKOWICZ h. Wadwicz, 37–44 psl.
2. Raseinių apskrities miestiečių, žydų reviziniai sąrašai 1863–1878, E AIS f. 1262, ap. 1, b. 83, l. 35.
3. Raseinių RKB santuokos ir mirties metrikų knygos, E AIS f. 669, ap. 9, b. 52; b. 73; b. 98; b. 71.
4. Šiaulių RKB santuokos ir krikšto metrikų knygos, E AIS f. 669, ap. 12, b. 87; ap. 1, b. 23 ir 25.
5. Pikelių RKB santuokos metrikų knyga, E AIS f. 669, ap. 1, b. 1136 ir b. ir b. 1213.
6. Pikelių RKB mirties metrikų knyga, E AIS f. 669, ap. 1, b. 1246; Šiaulių apskrities Tryškių seniūnijos dvarų, miestelių, raktų ir kaimų gyventojų 1795 m. reviziniai sąrašai, f. 515, ap. 15, b. 1105, l. 92–93.
7. Pikelių RKB mirties metrikų knyga, E AIS f. 669, ap. 1, b. 1246; Šiaulių apskrities Tryškių seniūnijos dvarų, miestelių, raktų ir kaimų gyventojų 1795 m. reviziniai sąrašai, f. 515, ap. 15, b. 1105, l. 92–93.
8. Šiaulių apskrities parapijų bajorų 1811 m. reviziniai sąrašai LVIA f. 515, ap. 15, b. 256, l. 159.
9. Telšių vyskupijos, Vieksnių, Tryškių, Raudėnų RKB krikšto, santuokų, mirties metrikų knygos 1805–1848 m. E AIS f. 669, ap. 1.
10. Pikelių RKB mirties metrikų knyga, E AIS f. 669, ap. 1, b. 1246; Šiaulių apskrities Tryškių seniūnijos dvarų, miestelių, raktų ir kaimų gyventojų 1795 m. reviziniai sąrašai, f. 515, ap. 15, b. 1105, l. 92–93.
11. Šiaulių apskrities parapijų bajorų 1811 m. reviziniai sąrašai LVIA f. 515, ap. 15, b. 256, l. 159.
12. Telšių vyskupijos, Vieksnių, Tryškių, Raudėnų RKB krikšto, santuokų, mirties metrikų knygos 1805–1848 m. E AIS f. 669, ap. 1.